

GLEDALIŠKI LIST
NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI
UREDIL OTON ŽUPANČIČ

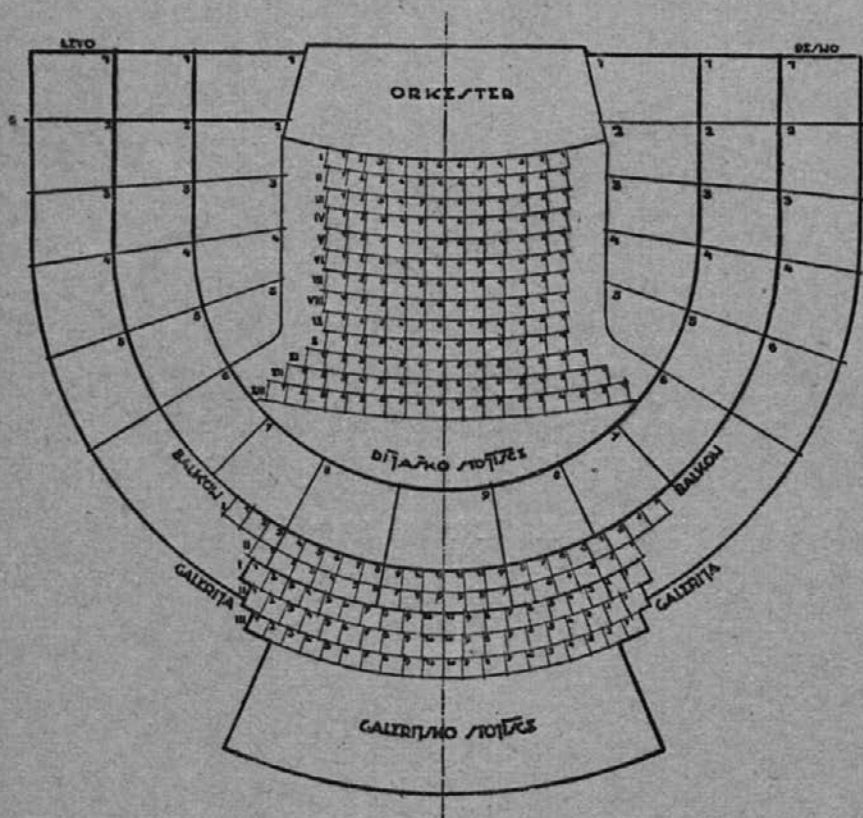
SEZONA 1927/28
15. MARCA 1928
ŠTEVILKA
12

IZHAJA VSAKEGA 1. IN 15. V MESECU ~ ~ ~ CENA DIN 4

NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI

RAZVRSTITEV SEDEŽEV

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu

Cena Din 4-

Slovenski javnosti!

S 1. aprilom nastopi za Narodno gledališče v Ljubljani moment, od katerega bo odvisno vse nadaljnje delo.

Od države predvidena dotacija 4.450.000, dalje inkaso 500.000 in višek prihoda ca 800.000 Din, skupno 5.750.000 Din ne zadostuje za vzdrževanje gledališča v stanju, v katerem se je nahajalo v tekočem letu. Primanjkljaj znaša okoli 1.000.000 Din in to v glavnem za kritje osebnih izdatkov. Uprava narodnega gledališča se je obrnila do mestne občine s prošnjo, da s subvencijo krije ta primanjkljaj in omogoči nadaljnje delo.

Če se prošnji ne ugodi, morajo nastopiti te-le posledice:

1. Reducirati se morajo gaže vsemu članstvu. Sigurno je, da bodo vsled tega prvi solisti zapustili naš oder.

2. Orkester, že danes pod normalo, se mora nadalje skrčiti, in uprava si mora pomagati s honorarnimi člani, ki bodo samo zvečer na razpolago, ali pa mora vzeti vojaški orkester, ki pa ima številne druge obveznosti, tako, da bi nastopile stalne težkoče z repertoarjem.

3. Baletni zbor zgubi možnost samostojnih predstav in bo le rekvizit za opero, otroške predstave in opereto. S tem v zvezi se reducira število premijer.

4. Po redukciji dramskega ansambla se mora računati z manjšim številom predstav. S tem pade zopet inkaso, in s tem v zvezi morajo nastopiti nove redukcije gaž in personala.

5. Prezaposlenost celokupnega članstva ima že sedaj za posledico številna obolenja. Momentano so bolni, na dopustu ali v bolnici, ali prosijo dopusta:

1. Direktor drame.
2. Glavni tajnik in dramaturg.
3. Višji režiser.
4. Dve igralki.
5. Trije delavci.
6. Blagajničarka drame.

Pri vsem tem nalaga ministrstvo upravi Narodnega gledališča še vsakomesečna operna gostovanja v Mariboru.

Z ozirom na nevzdržne razmere mora opozoriti uprava celokupno javnost na katastrofo, kateri se bližamo, ako ne dobi zadostnih sredstev.

Vsled obvez do kontraktualnih članov, katere mora uprava plačevati iz nanovo reduciranega budžeta še štiri mesece, se položaj še poslabša.

Uprava se je obrnila na oblastni odbor s prošnjo, da zasigura kredit za poprave in razne investicije. Skupna vsota znaša ca 2.800.000 Din. V ta namen je izdelala uprava predlog za pobiranje oblastne takse na vstopnice, in bi se posojilo moglo v nekoliko daljši dobi amortizirati. Letni donos je preračunan na podlagi letošnjega obiska na ca 240.000 Din. Stanje obeh poslopij zahteva takojšnjih popravil.

V obeh slučajih pa je potrebna hitra rešitev prošenj in takojšnjih tozadevnih odredb.

Gledališče je živ organizem, ki zahteva hitrih ukrepov, takojšnjo odločitev in tudi takojšnjih izvršitev, ali pa mora slediti katastrofa. V sledečem podaja uprava vse referate in poročila, iz katerih bo tudi lajik izprevidel potrebo takojšnje pomoči.

Uprava se obrača do javnosti z namenom dokazati, da je storila vse korake, da bi odvrnila katastrofo in se zavarovala proti poznejšim eventualnim očitkom nezmožnosti, malomarnosti i. t. d., ki se izrekajo ne glede na to, ali so ti očitki upravičeni, ne glede na vzroke, ne glede na razmere sploh.

Po izjavi merodajnih faktorjev ni pričakovati iz Beograda nikakih kreditov, pomoč je mogoča le od strani oblastnega odbora, mestne občine in slovenske javnosti.

Za upravo Narodnega gledališča v Ljubljani:

Upravnik.

Referat.

Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani tem potom sporoča, da se nahajata obe gledališki zgradbi v stanju, ki zahteva takoj gotova in nujna popravila. Ker uprava Narodnega gledališča v državnem budžetu nima nikakih postavk in kreditov za kritje teh izdatkov, se obrača do oblastnega odbora, da upošteva nujnost položaja in preskrbi za ta popravila in investicije potrebni kredit in na podlagi ugotovitve stanja po svojem strokovnjaku dovolji izvršitev potrebnih popravil.

Naslednja tabela podaja pregled in aproksimativni proračun o najnovejših popravilih in nabavah:

TABELA I.: OPERA.

Štev.	Navedba del, ki se morajo izvršiti	Popravila, ki so v delu	Vsa predvidena dela
1	Rekonstrukcija električne odrske razsvetljevalne naprave in preureditve scene (regulačna iztikalna naprava, svetlobna telesa, sulite, žarometi, žarnice itd.)	600.000	600 000
2	Predelava portala, svetlobni stolpi, krožni horizont		260 000
3	Carina ca		100.000
4	Zidava prostora pod odrom za reostate, naprava garderob, orkestra in ključavničarske delavnice	17.605	17.605
5	Priključek električne naprave na predmestno napeljavo, oziroma na dva ločena tokovna kroga		80.000
6	Ojačenje in izboljšanje železne kurtine in njena premontaža na elektromotorni pogon		70.000
7	Zboljšanje in izpopolnitev požarnih alarmov in ognjegasnih naprav		50.000
8	Obnovitev strešnega krova	15 000	80.000
9	Nov pod na odrišču 180 m ²		15.000
10	Tapeciranje lož in poprava sedežev		100.000
11	Obnovitev fasade 2.000 m ²		74 000
12	Pleskarska in slikarska dela		75.000
13	Plinska napeljava	20,090	20.000
14	Preproge, linolej		45.000
15	Steklo	3.000	3 000
	Skupno	655.605	1,589.605
1	Nepredvidena dela		100.000
	Skupno	655 605	1,689 605

TABELA II.: DRAMA.

Štev.	Navedba del, ki se imajo izvršiti	Popravila, ki so v delu	Vsa predvidena dela
	Prenos od opere	655.605	1.687.605
1	Nov pod na odru		15 000
2	Izmenjava ksilitnega tlaka	59 000	100 000
3	Obnovitev stopnic pred vhodom		30 000
4	Ureditev nasadov		10.000
5	Prhe in plinska napeljava		30 000
6	Pleskarska in slikarska dela		80 000
7	Parquet v baletni dvorani	7.000	7 000
8	Garderoba v baletni dvorani		5 000
9	Preproge in linolej		30.000
10	Poprava parnih kotlov	5 300	50.000
11	Obnovitev fasade		50 000
12	Oprema pisarniških prostorov		15.000
	Skupno	726 105	2.111 605
13	Nepredvidena dela		100.000
	Skupno	726 905	2.211 605

Opombe k proračunu:

1. V prvi koloni so navedene vsote tistih del, ki so se, oziroma, ki se bodo izvršila še tekom te sezone.

2. V drugi koloni pa so vsote vseh del, ki naj bi se izvršila tekom počitnic.

Vsa popravila in nabave so nujne in za obstoj ter varnost zgradbe potrebne, ter je želeli, da se po možnosti izvrše tekom počitnic. Razen del, v tabelah navedenih, se mora računati še z zgradbo skladišča in slikarne, kajti obstoječa baraka, ki služi v te namene, je v razpadu. Stroški so na novo proračunjeni na **600.000 Din.**

Uprava Narodnega gledališča se je tekom lanskega leta često obrnila s prošnjo na mestno občino ljubljansko, da bi ona prispevala s subvencijo, ki naj bi delno krila izdatke za najnujnejša popravila.

Tako je zaprosila uprava za izvršitev sledečih del:

1. Ureditev prostora pred dramskim gledališčem in s tem v zvezi ureditev vrtnih nasadov okrog gledališča.

2. Ureditev in prezidavo stopnic pred glavnim vhodom.

3. Prispevek za novo električno razsvetljavo v operi v iznosu 300.000 Din. Seja 1. VII. 1927.

4. Zgraditev transformatorja za priključek gledališke električne naprave na mestno napeljavo (na dva ločena tokovna kroga) je že izvršena.

G. vladni komisar dr. Mencinger in njemu dodeljeni sosvet je ugodno rešil vse prošnje, in so se nekatera dela že izvršila, a za ostala bo potrebno ponovnih urgenc tako s strani uprave kakor s strani oblastnega odbora.

Uprava Narodnega gledališča se je z ozirom na nezadostno dotacijo (državnega budžeta) obrnila do finančnega odseka občinskega sveta s priloženim referatom (Priloga II.) in podala sliko položaja, v katerem se nahaja.

Ker je vsota, katero prosi uprava Narodnega gledališča mestno občino, razmeroma zelo visoka, in bo imela mestna občina z izvršitvijo že obljubljenih del velike izdatke, ni upati, da bi še nadalje prispevala za razne adaptacije kakor tudi za vzdrževanje obeh zgradb.

Uprava Narodnega gledališča pa se zaveda težkega finančnega položaja, s katerim se ima boriti tudi oblastni odbor, in predlaga za amortizacijo investicijskega posojila, ki bi bilo potrebno za kritje izdatkov za navedena popravila, ta-le način:

1. Oblastni odbor naj uvede takso na gledališke vstopnice v sledeči višini (Priloga A).

2. Z dohodki te takse naj bi se amortizirala polovica posojila, drugo polovico pa naj bi kril oblastni odbor z dohodki drugih davkov.

Prvotni proračun je bil sicer precej nižji, in v njem ni bilo mnogo del navedenih, kar opravičuje uprava s temi-le razlogi:

1. Uprava je često prosila za tozadevne kredite ministrstvo prosvete in financ, in to za mnogo manjše vsote, pa so bile vse take prošnje zavrnjene.

2. Uprava se je zavedala, da oblastni odbor ni mogel razpolagati z večjimi vsotami, in je bila mnenja, da bi bil vsak večji kredit v naprej izključen. Zato je navedla le tista dela, ki so bila z ozirom na varnost pred ognjem, na varnost publike in za obstoj zgradbe neobhodno potrebna, da se izvrše.

3. Tudi ni znala za način odplačevanja tega dolga, in se je taksa na vstopnice uvedla šele tekom sezone in je za enkrat še precej problematičnega značaja, ker se abonenti branijo, plačevati jo.

Navedeni referat in proračun pa podajata sedaj precej točno sliko, in uprava upa, da bo oblastni odbor vzel referat in prošnjo temeljito v pretres in zadevo ugodno rešil in s tem ustvaril možnost, da se odstranijo vsi nedostatki, in bosta dobili zgradbi reprezentativno lice, ki je kulturne institucije dostojno.

Za upravo Narodnega gledališča v Ljubljani:

Ing. Kregar R.
upravnik.

Ljubljana, 9. III. 1928.

Priloga II.

Referat za finančni odsek občinskega sveta mesta Ljubljane

Situacija, v kateri se bo nahajalo Narodno gledališče v Ljubljani s 1. aprilom tega leta, je skrajno kritična. Če ne priskočita na pomoč z izdatno subvencijo mestna občina in oblastna skupščina, tedaj mora slediti neizogibna katastrofa. Na to opozarja uprava pravočasno občinski svet ter prosi upoštevanja in hitre pomoči.

Iz naslednjih podatkov je razvidno finančno stanje, v katerem se bo nahajalo Narodno gledališče 1. aprila 1928:

1. Letna dotacija po budžetu znaša Din 4.450.000.—
ali mesečna okoli Din 370.000.—

Ta vsota se bo v celoti porabila za kritje osebnih izdatkov (plač, umetniških doklad, honorarjev, prispevkov za toalete i. t. d.)

2. Za kritje materialnih izdatkov je v budžetu predviden inkaso Din 500.000.—
ali mesečno okoli Din 41.000.—

Na podlagi spodaj navedenih tabel je razvidno, kake vsote so se v letošnjem budžetnem letu porabile za plače, honorarje in materialne izdatke, dalje, kake vsote bodo na razpolago v bodočem letu, koliko je za obstoj minimalno potrebno, in s kakšnimi dohodki in subvencijami poleg budžetske dotacije mora uprava računati, če si hoče zasigurati možnost nadaljnjega dela.

Že tako kritično stanje otežkoča dejstvo, da je uprava vezana s kontrakti pri kontraktualnih članih do 31. julija t. l., in da mora na podlagi teh kontraktov plačevati navedenim članom gaže v neskrčeni višini, to je štiri mesece, ne da bi imela za to potrebno kritje. To obremenjuje bodoči budžet za ca 150.000 Din.

TABELA I.: PLAČE.

Tek. št.	Kategorija članov	Faktični izdatki v seziji 1927/28		Predlog za sezono 1928/29		Razlika izdatkov predloga	Razlika predl. in dotacije
		št.	št.	št.	št.		
1	Uprava	12	35.996—	12	35.284—	712—	
2	Solisti drame	30	79.221·25	26	65.622—	13.599·25	
3	Tehn. obojbe drame	22	27.434—	20	24.245—	3.189—	
4	Solisti opere	21	80.930—	17	64.239·50	16.690·50	
5	Orkester (v bodoče bo od 34 članov 9 hon samo zvečer na razpolago)	35	81.041·75	34	68.760—	12.281·75	Dotacija
6	Zbor	27	40.170·30	26	37.356—	2.814·0	335.000—
7	Balet (balet, mojster gre na račun izdatkov za opereto 4000 D)	8	13.896—	7	9.886—	4.000—	Din
8	Delavnice (2 vajenca à 250 D)	12	22.704—	13	22.123—	581—	
9	Tehn. obojbe opere	26	33.259·25	22	28.765·25	4.494—	za
10	Nadzor (inž. gradbene direkcije in 2 uradnika fin. delegacije)	3	2.700—	3	2.600—	100—	plače
11	Opereta (6 članov drame, 1 član opere, 1 baletni mojster)	4	4.000—	8	11.000—	7.000—	
12	Večerni zbor	14	4.500—	—	—	4.500—	
		214	425.842·55	188	369.880·75	55.961·80	34.880·75

K podatkom zgoraj navedene tabele je pripomniti to-le; da so v številu 189 članov všteti tudi člani, ki so le deloma na razpolago, in je smatrati to kot njihov postranski zaslužek. (Efekt njihovega dela je računati le s 50%). Posamezne kategorije imajo sledeče število teh pomožnih članov:

1. Uprava 1 pisarniško moč s plačo 800 Din.
2. Solisti drame nič.
3. Tehnično osovje drame 1 vajenca à 250 Din
4. Operni solisti nič.
5. Orkester 9 članov s honorarjem od 700 do 1500 Din.
6. Zbor 7 članov od 600 do 1000 Din.
7. Balet poleg navedenih 8 kontraktualnih in prevedenih še 7 honorarnih članic, ki so plačane od nastopa s honorarjem od 30 do 50 Din.
8. Delavnice 2 vajenca à 250 Din.
9. Tehnično osovje opere 1 pomožno garderoberko s 300 Din.
10. Nadzor s člani od 600 do 1000 Din.

Odpovedati bo treba:

1. petim dramskim solistom,
2. štirim članom tehničnega osovja drame (angažira se en samec z nižjo plačo in vajenec),
3. šestim solistom in dirigentom, od katerih se dva na novo angažirata z mnogo nižjo plačo,
4. odpove se 8 članom orkestra ter se na novo angažira 7 članov z mesečnim honorarjem od 700 do 1500 Din,
5. izdatki za baletnega mojstra se računajo pri opereti,
6. v delavnicah se odpove enem delavcu, sprejmeta se pa 2 vajenca à 250 Din.
7. od tehničnega osovja opere se odpuste 3 člani.
8. odpoved vsemu večernemu zboru (14 članov); od teh se 2 angažira v zbor s 600,— Din in eden v dramski ansambel s 1000 Din.

Sledeća tabela podaja sliko o izdatkih za honorarje in materialne nabave.

TABELA II.: HONORARJI, MATERIALNI IZDATKI.

Štev.	Kategorija	Izdatki 1927/28	Predlog 1927/28	Razlika predlog izdatki	Dotacija	Razlika predlog dotacije
1	Honorarji . . .	55.000	35.000	20.000	35.000	—
2	Material . . .	82.000	60.000	22.000	41.500	19.000

K tej tabeli je pripomniti, da so se honorarji že 1. aprila 1927 znižali za ca 25% in da se bodo morali letos zopet znižati najmanj za 25—30%.

Materialni izdatki že do sedaj niso zadostovali za najnujnejše nabave in poprave sceničnega in kostumnega fundusa ter znašajo točno $\frac{1}{10}$ del tega, kar je dobival Beograd ali Zagreb.

TABELA III.: REKAPITULACIJA.

Štev.	Kategorija	Faktični izdatki 1927/28	Predlog za 1928/29	Razlika izdatki predlog	Dotacija 1928/29	Razlika predlog dotacije
1	Plače	425.842:55	369.880:75	55.961:80	335.000	34.880:50
2	Honorarji	55.000—	35.000	20.000—	35.000	—
3	Materijal	82.000—	60.000—	22.000—	41.000	19.000—
		562.842:55	464.880:75	97.961:80	411.000	53.880:75

- Opombe:** A) Poleg že v proračunu upoštevanih 500.000 Din inkasa se more računati še z viškom od
Din	800.000.—
Din	66.000.—
- mesečno ca
- B) Ta vsota se porabi za kritje sledečih izdatkov:
1. Da se pokrije izkazani mesečni primanjkljaj med dotacijo in predlogom v iznosu

Din	53.880:75
-----	-----------
 2. Da se ojači postavka v predlogu za honorarje na mesec

Din	2.120.—
-----	---------
 3. Da se ojači postavka v predlogu za materialne izdatke na mesec

Din	10.000.—
-----	----------
- C) Ker pa znaša razlika med predlogom in sedanjimi faktičnimi izdatki mesečno ca
Din	97.961.—

bi morala kriti to vsoto s subvencijo mestna občina, če hoče, da bo vršilo Narodno gledališče v Ljubljani svojo kulturno nalogo vsaj v dosedanji meri, in ne bo izpostavljeno vsak moment težkim krizam, ki skrajno ovirajo redno delo.

Iz izjav obeh umetniških vodij, direktorja drame in opere, ter dramaturga g. Župančiča (priloge B, C, D), ki so odločno proti vsem nadaljnim redukcijam osebja in odklanjajo odgovornost za kvarne posledice predvidenih redukcij, je razvidno, da smo tudi glede umetniškega stališča dospeli na skrajno mejo, preko katere ne smemo, če nečemo nazaj na nivô predvojnega gledališča.

Uprava Narodnega gledališča računa z vso resnostjo, da bo občinski svet mestne občine ljubljanske na podlagi navedenega materiala spoznal resnost položaja, da bo vzel v pretres navedeni referat in prošnjo uprave v celoti upošteval. Uprava ne more dovolj resno poudariti kritičnosti položaja in nujnosti rešitve. O sklepu mora biti obveščena najpozneje do 25. marca, tako, da bo mogla izvršiti redukcije pred 1. aprilom, ko stopa v novi budžet.

Za upravo Narodnega gledališča v Ljubljani:

Ljubljana, dne 9. III. 1928.

Ing. Kregar, upravnik.

Predlog za pobiranje oblastne takse od gledaliških vstopnic pri predstavah v Narodnem gledališču v Ljubljani

1. Taksa naj se pobira pri vseh predstavah brez izjeme.

2. Oblastni odbor izda taksne vstopnice v treh barvah (odnosno dveh), ki se izroče gledališki upravi, katera potem prodane vstopnice obračuna z pooblaščenim organom oblastnega odbora. Obračun se vrši v terminu, kakor ga določi oblastni odbor, ter se vsaka vstopnica žigosa z datumom, za katerega je bila izdana. Taksne vstopnice naroči oblastni odbor na svoj račun.

3. Plačevanja takse na gledališke vstopnice so oproščeni le člani Narodnega gledališča in njihovi najožji sorodniki, ki dobivajo vstopnice za vstop v gledališče na podlagi posebnega kupona, izdanega od gledališke uprave. Vsak tak kupon je priložen obračunu predstave, za katero je bil izdan.

4. Taksa naj se pobira tako-le:

- a) za parterne in ložne sedeže v parterju in I. redu à 3 Din
 za balkonske sedeže in sedeže v ložah II. reda à 2 Din
 za galerijske sedeže à 2 Din
 za dijaška in galerijska stojišča à 1 Din
- b) za vse sedeže v parterju, na balkonu in galeriji
 ter v vseh ložah à 2 Din
 za dijaška in galerijska stojišča à 1 Din

5. Finančni efekt predlagane takse, ki je izračunan z ozirom na poset in na inkaso v sezoni 1927-28, bi bil tak:

Po predlogu navedenem pod 4 a:

Mesta	Taksa	Število prod. mest		Skupaj Din
		Drama	Opera	
Lože parter in I. red	3	5 100	5 200	30.900
Lože II. red	2	660	700	3.380
Parterni in ložni sedeži	3	16.000	20.000	108.000
Balkonski sedeži	2	4.600	7.200	23.400
Galerijski sedeži	2	5.400	9.000	28.800
Dijaško stojišče	1	14.000	17.200	31.200
Galerijsko stojišče	1	5.200	4 800	10 000
				235.680

Mesta	Taksa	Število prod. mest		Skupaj Din
		Drama	Opera	
Lože parter in I. red	2	5.100	5.200	20.600
Lože II. red	2	660	700	2.720
Parterni in ložni sedeži	2	16.000	20.000	72.000
Balkonski sedeži	2	4.600	7.200	23.600
Galerijski sedeži	2	5.400	9.000	28.800
Dijaško stojišče	1	14.000	17.200	31.200
Galerijsko stojišče	1	5.200	4.800	10.000
				188.920

Uprava pripominja, da pomeni to maksimum, kar je po njenem mnenju mogoče storiti, ne da bi trpel inkaso predstav.

Priloga B.

Poročilo direktorja drame

Stanje dramskega ansambla je z ozirom na produktivnost in delosposobnost v tej sezoni bolj neugodno, kakor v katerikoli sezoni mojega ravnateljstva. Povod: redukcija in — kar je še težje — zaposlovanje dramskih igralcev izven drame (v opereti).

Dramski ansambel je zreduciran na tak minimum, da je postal doslej z velikim uspehom prakticirani paralelni študij dveh del skoro nemogoč. Saj se večje stvari z ansamblom komaj zasedajo. Ne redko mora en igralec v isti stvari igrati dve vlogi. Zasedbo večjih del otežkoča tudi dejstvo, da so kot večerni zbor angažirani bivši igralci drame samo od 7 h zvečer na razpolago in se po pogodbi dnevnih skušenj ne udeležujejo. Člani tega večernega zbora pa morajo v večjih stvareh igrati tudi vloge.

Druga, še večja težkoča v drami je zaposlovanje članov v opereti. Pred vsem ugotavljam, da sodelovanje v opereti resnega dramskega igralca demoralizira ter ga dela vedno bolj in bolj nerabnega za dramo. Toda to je le moralen pomislek, dejanske težkoče so te: dasiravno se vrše skušnje dramskih članov v dogovoru z menoj, je pri tako majhnem ansamblu drame skoro nemogoče urediti plan dela tako, da bi odsotnih, pri skušnjah za opereto zaposlenih članov ne pogrešali. Izhajamo pač in potrpiamo, ker moramo, redno poslovanje pa je s tem silno otežkočeno.

Že sedaj opozarjam upravo Narodnega gledališča, da bo pri tem sistemu tudi razvoj sezonskega repertoarja silno težaven. V opernem gledališču so zaposleni sledeči člani drame:

Povhe

Drenovec

Peček

Balatkova — v vseh operelah, v posameznih pa poleg imenovanih še:

Kosič

Jerma

Rakarjeva

Poleg tega še v operi Medvedova.

Kakor že večkrat do sedaj se bo drama po vsej priliki tudi v tej sezoni morala ravnati po opereti in to zlasti ob nedeljah in praznikih, ko bi morala razviti svoj najlepši program. Poieg operete so dramska dela s količkaj večjo zasedbo nemogoča. — Na tem mestu ponovno predlagam, da se osnuje operetni ansambel ali pa, da se opereta ukine. Tako kakor je položaj danes, živi opereta na račun in na škodo drame.

Pri tem mizernem stanju si nadaljnjih redukcij ne morem misliti. Koristna bi bila le izmenjava nekaterih slabših članov z boljšimi.

Na vprašanja:

a) Ali so osebne redukcije možne,

b) Ali so redukcije plač možne,

c) Ali je možna izvedba projekta, da igramo v eni hiši in kake bi bile posledice, odgovorjam:

a) Dramski ansambel je po svojem številu že sedaj premajhen za popolnoma zadovoljivo izvedbo sezonskega programa. Zato ne prenese nobene osebne redukcije, pač pa bi se mu zelo privilegala izmenjava nekaterih manj sposobnih članov z boljšimi. Dramski ansambel je štel že 1920/21 34 članov, ki so bili vsi le dramski člani, ter delali izključno samo v drami. Danes šteje dramski ansambel 26 članov, od teh so štirje stalno zaposleni v opereti, nadaljni štirje pa od časa do časa. Proti 34 članom, ki jih je drama imela v prejšnjih sezonah, razpolaga ravnatelj danes pravzaprav le z 18.

b) Plače dramskega osebja so proti plačam ostalega artističnega osebja že sedaj nizke in se po mojem mnenju ne smejo več reducirati.

c) V interesu slovenske drame sem odločno proti igranju v eni hiši in svarim pred izvedbo tega načrta. S tem, da je slovenski gledališki konsorcij pridobil slovenski drami lasten dom, je izvršil za razvoj slovenske drame pomembno in važno delo, ki v svoji dalekosežnosti še ni bilo dovolj ocenjeno. Plodove tega čina vidi že danes vsakdo, ki zasleduje delo dramskega ansambla, odkar se je preselil v svojo hišo.

Uprava, ki bi slovenski drami odvzela to pridobitev, bi odvzela najvažnejši panogi razvijajoče se slovenske gledališke umetnosti močnost nadaljnega svobodnega razvoja ter jo potisnila nazaj na oni nivô, na katerem se je nahajala pred 1919 letom. Slovenska drama, ki že sedaj zavoljo malega ansambla in zaposljevanja dramskih članov v opereti težko vzdržuje po letu 1919 pridobljene pozicije, bi z izvršitvijo tega projekta nedvomno začela hirati in propadati. Popolna ločitev drame od opere — od operete še celo! — je geslo

vseh modernih gledališč. Ne hodimo nazaj, ne uničujmo pridobitev, ki smo jih s težavo dosegli! Nasprotno! Uprava naj se zaveda, da je drama najvažnejši in najpomembnejši del narodnega gledališča, naj vrne drami zopet njen popolni ansambel, ki ji ga je konsorcij že dal, in naj vrne drami vso hišo, ki ji jo je konzorcij preskrbel. 1919. leta je bila v drami ena edina pisarna — moja, danes služi pisarniškim svrham 6 prostorov. 1919. leta je poskušal dramski ansambel na odru in v poskusni dvorani, danes pleše v intimni poskusni dvoranici balet in daje baletni mojster menda celo privatne ure. Skušnje baleta ovirajo dramske skušnje na odru in jemljejo prostor za eventualne specialne skušnje. Ne vse v eno hišo, temveč drama v svojo hišo, opera v svojo. Bodimo srečni, da to, kar je drugod mogoče nedosežno hrepenenje gledališkega strokovnjaka, lahko izvedemo.

Izvedba projekta, da igramo v eni hiši je seveda možna, toda drama bi trpela pri tem občutno, najbrže nepopravno škodo.

Zavedam se, da mi bo uprava po teh izvajanjih stavila vprašanje:

»Kako pa, če z budžetom ne izhajamo?« Na to odgovorjam: Z budžetom moramo izhajati. Ne smemo pa omalovaževati na račun manj važnih panog gledališča najvažnejše panoge. Naredimo ključ in odločimo, da pripade drami 40% budžeta, operi pa 60%. Pri tem pravičnem postopanju se bo drama — garantiram — zelo razmahnila, ansambel razširila, kvaliteto poboljšala, produkcijo povečala. Drama je gledališče za slovenskega duševnega in ročnega delavca, opera in opereta je shajališče premožnih slojev. Kar od 60% državnega budžeta za pokritje luksuznih potreb opernega gledališča ne bo zadostovalo, bo morala plačati pač ona publika, ki itak luksuz zahteva. Državljeni vendar ne morejo zahtevati od države, da jim vzdržuje banalno opereto i. t. d.

Rešitev današnje težke situacije je v ključu.

V Ljubljani, dne 26. septembra 1927.

Pavel Golia l. r.
direktor drame.

Priloga C.

Poročilo direktorja opere

Čast mi je v sledečem podati kratek pregled stanja umetniškega personala, ki je danes na razpolago ravnateljstvu opere tega gledališča. Podajam ta pregled v podkrepilo in opravičilo mojih izjav na številnih sejah, da je s tem številom in deloma kakovostjo personala

1. izključeno kvalitativno in kvantitativno proizvajati repertoar kot v prejšnjih sezonah.

2. nemogoče stalno zainteresirati publiko za repertoar, ker je ravnateljstvo pri zasedbi posameznih del prisiljeno, se venomer posluževati istih oseb za glavne partije,

3. nemogoče dubliranje posameznih partij, vsled česar v slučaju bolezni posameznikov ni mogoče vzdržati najavljenega repertoarja,

4. zelo otežkočeno, v detajlih pa celo onemogočeno razvijanje repertoarja v smeri, v kateri bi se moral v bližnji bodočnosti razvijati.

Radi preglednosti in čim večje nazornosti omenjam poleg števil, ki predstavljajo današnje stanje personala v operi, še številke personala, ki je deloval v sezoni 1921/22, tedaj neposredno pred podržavljenjem zavoda.

1. Solistični personal: Danes imamo angažiranih šest pevk in sicer pet sopranistk (dramatična — Mitrovičeva, lirska — Majdičeva, koloraturna — Davidova, subreta — Poličeva II., lirska — Ribičeva in eno mezzosopranistko (Thierry-Kavčnikova). Kot honorarna sodeluje Medvedova (mezzosopran) članica drame, seveda le v kolikor ji to dovoljuje njena zaposlitev v drami. Če vpoštevamo, da sta dve pevki (Poličeva, Ribičeva) zaposleni tudi v operi, imamo le štiri pevke, ki so popolnoma na razpolago operi.

V sezoni 1921/22 je sodelovalo 10 solistinj (5 sopranov in 5 mezzosopranov odnosno altov), ki so bile popolnoma na razpolago operi. V moškem solističnem personalu imamo štiri tenoriste (Banovec, Gospodinov, Kovač, Mohorič), in dva basa (Betetto, Rumpel).

V sezoni 1921/22: pet tenoristov (med njimi Drvota, Sowilski z velikim repertoarjem), pet baritonov (med njimi Levar, Romanovski) in dva basista.

Resumé pokazuje sledečo sliko:

1921/22	22 solistov
danes	15 >

Število zmanjšano za 7 solistov.

Že dejstvo, da je itak pičli solistični personal iz sezone 1921/22 zmanjšan za celo tretjino, tako da odgovarja število vseh naših solistov skupaj n. pr. številu sopranistinj na dunajski državni operi, je zadosten dokaz za moje gornje trditve. Moramo pa upoštevati tudi to, da je sestava sedanjega solističnega personala slučajna in posledica nepredvidenega odhoda raznih moči, s katerimi se je pri izbihi repertoarja za tekočo sezono računalo. Iz tega razloga niso niti vsi prej naštetih pevci polno porabni, ker jim primanjkuje repertoarja, posebno takega, ki ga danes potrebuje naša opera. Vsled tega je del lani in prej naštudiranega repertoarja letos neizvedljiv, ali pa se mora žrtvovati nerazmerno mnogo časa in skušenj za novo študiranje repertoarja, v kolikor je nujno potreben za redno poslovanje opere.

Nesorazmerje med posameznimi glasovi (5 sopranov — 2 mezzosoprana, 4 tenorji — 2 baritona) se da popraviti, vendar brez posebne koristi za repertoar, ker je celokupno število premajhno za njega vzdrževanje in hitro študiranje. Če zbolí katerikoli pevec, je kar cela vrsta oper neizvedljiva, ker nam primanjkuje pevcev, ki bi ga mogli nadomestiti. Kaj to pomeni pri razsežnosti našega repertoarja in pri mali možnosti repriziranja, ni potreba še posebej poudariti.

2. Zbor. Ženski zbor šteje danes 14 članic (8 sopranov, 6 altov). Po en sopran in en alt prihajata v poštev za male partije.

V takem slučaju ostane v zboru le 12 pevk. Pri kompliciranih delih, kjer se zbor deli v 3 do 4 reelne partije, odpadejo na en glas največ po 3 pevke. V slučaju obolesti posameznih pevk je lahko onemogočena pravilna izvedba.

Moški zbor šteje 13 članov (5 I. tenor, 2 II. tenor, 3 I. bas, 3 II. bas). Za male partije prihajajo v poštev trije člani. V takem slučaju ostaja komaj dvojni kvartet za absolviranje zbornega parta. V sezoni 1921/22 je bilo angažiranih 20 članic ženskega in 22 članov moškega zбора, torej skupno 42.

42

danes 14 in 13 skupno 27

Primanjkljaj 15 članov.

Danes imamo angažiranih 34 godbenikov (od teh so trije honorarni, ki niso obvezani na redno sodelovanje pri skušnjah), v sezoni 1921/22 jih je bilo 44, torej jih imamo danes 10 manj. Sestava orkestra je s tem prišla na oni minimum, pri katerem je mogoča izvedba le najenostavnejših oper in operet. Kompliciranjša in modernejša dela (Wagner, Strauss, Prokofjev, tudi Puccini!!) se s tem aparatom ne dajo izvajati, temveč si je treba preskrbeti pomoč, ki je seveda nezanesljiva. Pri vsakem obolenju je izvedba repertoarja v nevarnosti (večkrat celo pri opereti!)

4. Balet.

Poleg baletnega mojstra je stalno angažiranih 7 članic baleta. V sezoni 1921/22 pa 22, tedaj jih imamo danes 15 manj.

Službo režiserja opravljajo danes dirigenti, člani-pevci itd. V sezoni 1921/22 je bil nastavljen poseben režiser. Poleg direktorja so danes še trije dirigenti in dva honorarna korepetitorja (eden le za popoldanske ure). Leta 1921/22 so delovali trije korepetitorji. Poleg enega inspicijenta (kot danes) sta delovala takrat dva šepetalca (danes eden).

Tedaj razpolagamo tudi v teh strokah efektivno s tremi močmi manj, če tudi ne vpoštevamo manjše delozmožnosti pri korepetitorjih.

V celoti imamo danes v umetniškem personalu opere 50 oseb manj kot v sezoni 1921/22, kar znaša v odstotkih okroglo 30% (razmerje, 141 oseb v sezoni 1921/22, danes 90.)

Čas, ko bi naša opera morala začeti z resnim, pozitivnim delom, se šele približuje. Dosedanje delovanje, ki ga karakterizuje reprodukcija svetovnih tujih del, se mora smatrati le kot priprava, zbiranje moči, lastna afirmacija, z namenom, da se pripravi terrain za domačo, originalno operno produkcijo. Ta se že počasi pojavlja. In v tem času, ko bi šele morale začeti pravo, pozitivno in povečano delovanje, primanjkujejo sredstva, vsled česar se je opera morala skriti za tretjino. Vendar pa se od nje zahteva večja in boljše produkcija kot prej!

Repertoar se namreč od leta do leta razvija s tendenco umetniškega poglobljanja (klasična literatura, Wagner itd.) in približevanja sodobni in slovanski literaturi. (Sezona 1921/22: Luiza,

Vaška šola, Triptihon, Boris Godunov, Dalibor.; 1922/23: Čarostrelc, Tajnost, Jenufa, Vrag in Katra; 1923/24: Poljub, Psohlavci, Stanac, Gosposvetki sen, Notre Dame; 1924/25: Don Juan, Cvetje male Ide, Majska noč, Rusalka; 1925/26: Figarova svatba, Večni mornar, Mrtve oči, Eva, Faunova noč, Licitarsko srce; 1926/27: Così fan tutte, Fidelio, Tannhäuser, Othello, Eros in Psyché. Osnutek za 1927/28: Črne maske, Miloševa ženitev, Tri oranže, Salome, Walküre, Jonny svira, Čarobna piščal).

Ta dela bodo učinkovala, ter tako tudi de facto zamenjala dosedanji repertoar »ki ga že devet let trobimo« (da citiram enega izmed nezadovoljnežev) le v slučaju res odgovarjajoče izvedbe. Zahtevajo pa ogromen oderski in orkestralni aparat, brez katerega morajo propasti. Če bi že ne bilo mogoče za njega izvedbo aparat iz sezone 1921/22 še povečati, bi morali reflektirati vsaj na njega sestavo (tedaj okroglo 140 oseb). Danes imamo komaj 90 oseb personala. Izvedba onega repertoarja, ki je za našo opero striktna potreba logičnega in naravnega razvoja, mora biti vsakemu mislečemu prava uganka. Za vodstvo opere znači pa stalen riziko, združen s težavnim delom, ki ga prinaša sodelovanje tujih elementov, ki niso podvrženi umetniški disciplini, najvažnejšemu predpogoju uspeha.

V takih okoliščinah smatram, da sploh ni mogoče razpravljati o daljnih redukcijah v operi. Opera v Ljubljani ima svojo jasno začrtano nalogo, ki se prav posebno zrcali v osnutku repertoarja za tekočo sezono. Ako ni njega realizacija mogoča, ter bi se moralo eliminirati vsled pomanjkanja sredstev to, kar bi značilo njen napredek, bi izgubila vsak *raison d'être*. V takem slučaju je po mojem mnenju častnejša likvidacija, kot pa brezmiselno životarenje.

V Ljubljani, dne 19. marca 1928.

M. Polić I. r.
direktor opere.

Priloga D.

Poročilo glavnega tajnika in dramaturga

O eventualnih redukcijah oseb in plač pri dramskem ansamblu in o selitvi drame v operno poslopje dajem na poziv naslednjo izjavo:

Dramsko osebje je skrčeno na tisti minimum, preko katerega ne moremo, ako hočemo, da ne pade umetniška kvaliteta dramskih predstav. Brez tega osebja se marsikatero delo našega repertoarja sploh ne bi dalo zasesti; člani — zlasti glavni igralci — bi bili preobremenjeni, občinstvo bi gledalo skoraj vedno ene in iste igralce na odru, kar bi zmanjšalo zanimanje za naše vprizoritve in vplivalo na poset. Redukcije plač bi v današnjih življenjskih razmerah osebje razočarale in mu vzele duševni mir, ki je za delo potreben.

Preselitev drame v operno poslopje bi stroške resda nekoliko znižala, ali prihranki ne bi bili daleko v razmerju z moralno škodo, ki bi jo občutilo osebje in občinstvo ob tem koraku. Vsa javnost bi stala pod ytisom, da naša kultura nazaduje, da so pridobitve zadnjih let zapravljene in vzroki se brez dvoma ne bi iskali samo v ozko odmerjenem budžetu. Tega se je zavedala vsaka doseganja uprava, in se je, kadarkoli se je pojavila misel selitve pod eno streho, zbala konsekvence in se branila prevzeti sama odgovornost za tako demonstiranje umetnostnega dela v osrednjem slovenskem gledališču. Ako je danes pomaknil v ospredje idejo ene hiše slabi odziv abonentov za bodočo sezono, je potrebno, da dobe abonenti, ki so za sedaj izostali, še pred zaključitvijo abonmaja upravičeno zaupanje in dokaz, da bo uprava svoj program izvedla s takimi močmi, ki jamčijo za dostojno umetniško višino drame in opere. Šele, kadar uprava ukrene prav vse, kar se da v okviru budžeta storiti, in bi se vkljub temu izkazalo, da se ljubljansko občinstvo ne zaveda svoje dolžnosti do centralnega gledališča v Sloveniji, bi bilo misliti na to, da ji priskečijo lokalne oblasti na pomoč in skušajo ohraniti naš zavod na približno istem višku, na katerem je bil doslej; in k temu višku spada tudi delo v obeh hišah.

Ljubljana, 26. IX. 1927.

Oton Župančič l. r.
generalni tajnik - dramaturg.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani.
Urednik: Oton Župančič. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

NARODNO GLEDALIŠČE V LJUBLJANI

RAZVRSTITEV SEDEŽEV

OPERA

